

OM ATT LÖSA MORALISKA PROBLEM I EN NY TID

Varför har vi i kyrkan så lätt att bli så bundna att vi glömmer bort människan? För dem som slog vakt om det traditionella synsättet när frågan diskuterades om kyrklig begravning för dem som själva tagit sitt liv var det på den tiden inte ett seriöst alternativ att alla begravningar skulle vara borgerliga för att sedan, om man så ville, ha en kyrklig minnestund. De traditionsbundna tvingades, om än med möda, att tänka om och gå in under sin uppgift att förmedla Guds tröst till de människor som frågade efter den. Det är tankeväckande att staten kan vara mer kristlig än kyrkan.

Kyrkomötet skall nu ta ställning i en viktig moralisk fråga. Skall kyrkan bejaka könsneutrala äktenskap? Det har sitt intresse att se hur kyrkomötet för hundra år sedan tog ställning i en annan viktig moralisk fråga.

Kyrkomötet 1909 skulle ta ställning till ett förslag från riksdagen om en ändring i 1894 års jordfästningslag så att de som tagit sitt liv skulle få en kyrklig begravning. Lagen vägrade nämligen kyrklig begravning för vad som kallades självspillingar, dem som avrättats och dem som dött under förövande av grovt brott. Lagens principiella grund byggde på ett resonemang hos Augustinus och Thomas av Aquino. I skrivelsen föreslog riksdagen att de som själva tagit sitt liv skulle få en kristlig begravning men inte de två övriga grupperna.

I kyrkomötet stod två diametralt motsatta uppfattningar mot varandra. Biskopen i Lund Gottfrid Billing lade fram en motion om att alla skulle få en kristlig begravning. I Kyrkolagsutskottet föreslog kyrkoherden Gunnar Ekström från Västerås stift att riksdagens förslag helt skulle avvisas. Vid självspillingars begravning skulle sorgemusik, sång och liktal vara förbjudna.

De prästerliga ledamöterna i Kyrkolagsutskottet gick på riksdagens eller Billings linje och gick emot Ekströms förslag. Biskoparna var splittrade. Nils Lövgren i Västerås och Edvard Rodhe i Göteborg reserverade sig mot Billings förslag. Biskopen i Strängnäs Uddo Lechard Ullman reserverade sig mot det prästerliga beslutet att inte stödja Ekström.

De som argumenterade mot riksdagens förslag menade bland annat att kyrkomötet böjde sig för en riksdagsopinion trots att kyrkan med värdig fasthet skulle vinna i längden, man lämnade en gammal kristlig åskådning, det skulle väcka förargelse i församlingen om den som förgjort sig själv fick en högtidlig begravning, där ett självmord blivit begånget är det församlingens plikt att ge uttryck för sin djupa smärta genom sättet för den bortgångnes jordfästning, ett särskilt ritual för självmördare värnar, hjälper och stöder det mänskliga samhället mot denna förfärligt kringgripande samhällssjukdom, det kan inte gagna något att införa liktal vid en självmördares jordfästning, det har sedan urminnes tid varit en rättighet för kyrkan att stå tiggande vid graven när någon gått bort på ett sätt som är emot naturens ordning samt att tvinga kyrkan till liktal är att göra det svårare för prästerna.

De som ville ta bort en särskild form för begravning av dem som själva tagit sitt liv menade bland annat att om kyrkan vill markera skillnad i dödssätt vid begravningar på ett sådant sätt att det innebär hårdhet, obarmhärtighet och orättvisa bör kyrkan upphöra med denna markering, gör man skillnad i detta hänseende

skall man göra skillnad i andra till exempel begravning av en materialist eller en tålmodig kristen, då en som begått självmord har en framskjuten ställning i samhället kommer det alltid att heta att självmordet begåtts i sinnesförvirring medan den fattige inte har någon möjlighet att skaffa läkarintyg, härigenom uppkommer en förgiftning av det allmänna rättsmedvetandet, bestämmelserna är föråldrade och olämpliga och bör därför tagas bort samt att om församlingen skulle neka klockringning är man obarmhärtig mot de efterlevande.

Majoriteten lekmän förespråkade att en särskild form för begravning av dem som tagit sitt liv skulle tas bort. De värnade om den enskilda människan och samhället med humanitära argument. Förslaget vann med 30 röster mot 26. Är det någon som idag anser att det beslutet var felaktigt?

Varför har vi så lätt att bli så traditionsbundna att vi glömmer bort människan? För dem som slog vakt om det traditionella synsättet var det på den tiden inte ett seriöst alternativ att alla begravningar skulle vara borgerliga för att sedan, om man så ville, ha en kyrklig minnesstund. De traditionsbundna tvingades, om än med möda, att tänka om och gå in under sin uppgift att förmedla Guds tröst till de människor som frågade efter den. Det är tankeväckande att staten kan vara mer kristlig än kyrkan.

Den som har öron att höra han höre...

(© Bengt Wadensjö, 2007.)